

Casus 2.1 Betere prestaties door beter verslag; bedrijf gebaat bij niet-financiële 'cijfers'

22 januari 2011 zaterdag

Arjan de Draaijer en Marleen Janssen Groesbeek

Afgelopen week is voor het eerst de Kristal uitgereikt. Dit is de prijs van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie en de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) voor de beste verslaglegging over maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) van de 500 grootste Nederlandse bedrijven. Winnaar was KPN.

De meetlat voor de prijs is de Transparantiebenchmark. Toen deze benchmark in 2004 in het leven werd geroepen door het toenmalige ministerie van Economische Zaken, was de verwachting dat bedrijven vanzelf beter zouden presteren op sociaal en milieugebied als zij beoordeeld zouden worden op de manier waarop zij verantwoording afleggen over hun prestaties op die terreinen. Dat was niet onmiddellijk het geval. In eerste instantie werd de koppeling tussen prestaties op milieu- en sociaal gebied en verslaggeving beperkt gelegd. Daarnaast waren ondernemingen – mede door de kwalificatie die zij kregen van koploper, achtervolger of achterblijver – vooral ontevreden over de beoordeling zelf. Dat maatschappelijk verantwoord ondernemen toch in een stroomversnelling is geraakt, is een optelling van gebeurtenissen waar bedrijven niet omheen konden. Natuurrampen en bedrijfsongevallen zijn daar een voorbeeld van. Maar ook druk van de overheid, beleggers en maatschappelijke organisaties om naar de consequenties van het ondernemen te kijken en daarover te rapporteren was belangrijk. Het feit dat bedrijven min of meer gedwongen werden informatie te verzamelen over zaken die daarvoor niet zo belangrijk werden geacht, is belangrijk gebleken voor de ontwikkeling van verantwoord ondernemen. Langzaam maar zeker ontdekten ondernemingen dat wat de buitenwereld van ze verlangde, ook van grote waarde kon zijn voor het bepalen van de eigen strategie en de dagelijkse gang van zaken. Een deel van die zogenoemde niet-financiële informatie had financiële consequenties, andere feiten gaven inzicht in de bedrijfscultuur, de samenstelling van het

werknemersbestand, weer andere signaleerden potentiële gevaren en risico's en zelfs nieuwe producten en kansen. Helaas was die informatie niet zomaar beschikbaar, daar moesten de ondernemingen wel wat voor doen. Bijvoorbeeld door processen en systemen in te richten die op een gestructureerde manier de gewenste niet-financiële gegevens naar boven zouden halen. Zeker bedrijven die gewend waren alleen maar naar het bedrag onder de streep te kijken, hebben begin deze eeuw flink geworsteld met hun maatschappelijke of duurzaamheidsverslag. Gelukkig kwam er hulp in de vorm van de richtlijnen van het Global Reporting Initiative (GRI). In Nederland zijn die richtlijnen gebruikt als startpunt voor de Handreiking voor maatschappelijke verslaggeving van de Raad voor de Jaarverslaggeving. Ook in Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 400, die aangeeft waar jaarverslagen aan moeten voldoen, is een onderdeel over maatschappelijk verantwoord ondernemen opgenomen.

Voor de meeste beursgenoteerde ondernemingen is GRI de norm geworden. De huidige discussie toont aan dat na tien jaar verslaglegging over mensen, milieu en meerwaarde ondernemingen zelf een goed idee beginnen te krijgen welke feiten en kerncijfers interessant zijn voor henzelf. Ze worden daarbij geholpen door accountants die hun duurzaamheidsverslagen controleren of informatieprocessen inrichten, beurs- en financieel analisten gericht op duurzaam ondernemen en grote en kleine beleggers die beter inzicht willen hebben in de risico's en rendementen. Dat nog niet alle geledingen van de onderneming – van de werkvloer tot de raad van commissarissen – weten hoe ze het allemaal precies moeten vangen en moeten presenteren, doet daar niets aan af. Het nalopen van alle vereisten van de GRI of de RJ400 blijft een goed hulpmiddel. De volgende stap in betere verslaglegging is het laten zien van kansen en risico's die van belang zijn voor de onderneming en haar kapitaalverschaffers. Kortom, een signaal dat maatschappelijk verantwoord ondernemen niet alleen hoort, maar vooral dat het loont.

Traditionele stakeholders, zoals maatschappelijke organisaties, werknemers, toeleveranciers en afnemers, hebben ook belang bij deze ontwikkeling. Denk maar aan het belang van niet-financiële criteria als werknemerstevredenheid, de ontwikkeling van duurzame producten en de discussie over de positie in de Dow Jones Sustainability Index als factor in de bepaling van de bonus van de raad van bestuur.

Nu vooral beursgenoteerde bedrijven de wisselwerking tussen betere prestaties op milieu-, sociaal en governancegebied én financieel rendement hebben ontdekt, is het nu zaak om de gescheiden manier van verslaglegging, een apart financieel en een apart duurzaamheidsverslag, langzaam te veranderen. Een goede eerste stap in die richting heeft een aantal ondernemingen al gemaakt: het gelijktijdig presenteren van beide verslagen. Helaas blijft het gros van de beursvennootschappen nog achter. Maar Nederland kent ook een groeiend groepje voorlopers – TNT, Philips, ING, AkzoNobel, FMO, Rabobank, Triodos, Van Gansewinkel – dat geïntegreerde verslagen maakt. Dat deze rapporten niet de vorm hebben gekregen van het telefoonboek van een grote stad, heeft te maken met een scherpe keuze voor het duidelijk verbinden van de bedrijfsprestaties en

de duurzaamheidsprestaties. Daarbij helpt software op de website, zodat elke stakeholder zijn eigen verslag kan samenstellen. Hoewel een geïntegreerd verslag aantrekkelijk lijkt, zouden bedrijven die nog niet direct het verband tussen bedrijfsrendement en maatschappelijk verantwoord ondernemen kunnen laten zien, beter kunnen beginnen met afzonderlijke verslagen. Het maken van een apart maatschappelijk of duurzaamheidsverslag helpt de onderneming om eerst het brede veld van maatschappelijk verantwoord ondernemen af te bakenen.

Omdat bedrijven ook steeds meer interessante niet-financiële gegevens kunnen laten zien, is er naast de trend van geïntegreerde verslaglegging een tweede trend ontstaan: diversificatie. Door interactieve content op het web en gerichte verslagen voor specifieke doelgroepen, komen er verslagen per thema, land of aandachtsgebied.

DSM China heeft bijvoorbeeld zijn eigen duurzaamheidsverslag. Maar ook thema's als energie, mensenrechten, innovatie en de keten lenen zich voor aparte toelichting. Het is aan het bedrijf om daar zelf keuzes in te maken, als het maar niet ten koste gaat van de informatie over de sociale, milieu- en governanceprestaties, zoals in Nederland verwacht wordt onder de RJ400 en waar de verschillende belanghebbenden de afgelopen jaren om gevraagd hebben.

Mogelijk komt er op dat gebied steun vanuit de Europese Unie. Op dit moment vraagt de Europese Commissie aan geïnteresseerde partijen in heel Europa via een aantal vragen hun visie te geven over de toekomst van niet-financiële verslaglegging. Een van de vragen is of niet-financiële verslaglegging verplicht moet worden en zo ja, hoe dan? Ook in de Verenigde Staten zijn er bewegingen in die richting met bijvoorbeeld de eis van de Amerikaanse beurstoezichthouder SEC om meer informatie te geven over het gebruik van metalen uit Afrikaanse conflictgebieden. En in Nederland heeft de Sociaal-Economische Raad het op zich genomen om de kwaliteit van de niet-financiële verslaggeving te monitoren en heeft het internationale ketenbeheer als nader aandachtspunt uitgekozen.

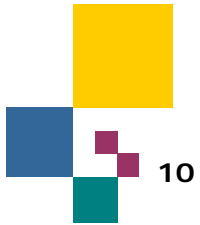
Wat de uitkomst van de EU-consultatie ook wordt, als er meer informatie geëist wordt, zou de vraag naar meer transparantie in het belang van de stakeholders en daarmee de onderneming moeten zijn. Dat betekent dat de transparantie gericht moet zijn op risico's en kansen en direct in relatie moet staan met strategie, risicomanagement en -appetite en het innovatievermogen van de onderneming. Alleen zo kan niet-financiële verslaggeving en transparantie voor alle stakeholders echt inzicht geven in, en tegelijkertijd leiden tot, een betere bedrijfsvoering en meer verantwoord ondernemen.

Bedrijven raken steeds meer gewend aan verslaggeving rond mensen, milieu en meerwaarde. Hiermee wordt duidelijk dat maatschappelijk verantwoord ondernemen niet alleen hoort, maar ook vooral loont.

Copyright 2011 Het Financieele Dagblad B.V.
All Rights Reserved

-
- 1 Wat wordt verstaan onder de Transparantiebenchmark en wat is het doel hiervan?
 - 2 Download van de site www.globalreporting.org de G3-richtlijnen voor Duurzaamheidsverslaggeving. In hoeverre komen de criteria die bij de Transparantiebenchmark worden gebruikt overeen met de indicatoren die in de GRI-richtlijnen staan vermeld?
 - 3 In het artikel wordt gesteld dat MVO in een stroomversnelling is geraakt door natuurrampen en bedrijfsongevallen enerzijds en druk van stakeholders anderzijds.
 - a Waarom leiden natuurrampen en bedrijfsongevallen tot meer aandacht voor MVO? Geef zo mogelijk enkele voorbeelden.
 - b Op welke wijze kunnen stakeholders bedrijven 'dwingen' tot meer aandacht voor MVO? Geef mogelijk enkele voorbeelden.
 - 4 Wat wordt verstaan onder niet-financiële informatie? Wat wordt bedoeld met de opmerking dat niet-financiële informatie financiële consequenties heeft?
 - 5 Wat is het Global Reporting Initiative en wat is het doel van deze organisatie?
 - 6 Wat is (het doel van) de Raad van de Jaarverslaggeving (RJ)?
 - 7 Naast de Handreiking voor maatschappelijke jaarverslaggeving (voor geïnteresseerden te downloaden van: www.rjnet.nl) geeft de RvJ ook de Richtlijn 400 uit. Deze richtlijn (eveneens te downloaden van www.rjnet.nl) geeft aan waar jaarverslagen aan moeten voldoen. In deze richtlijn is ook een onderdeel over maatschappelijk verantwoord ondernemen opgenomen. Waaraan moet in jaarverslagen minimaal worden voldaan ten aanzien van rapportage over maatschappelijk verantwoord ondernemen?
 - 8 Wat is de Dow Jones Sustainability Index? Ga hiervoor naar de site: www.sustainability-indexes.com
 - 9 De Zwitserse Sustainable Asset Management Group is samen met het Amerikaanse Dow Jones & Company verantwoordelijk voor de Dow Jones Sustainability Indices. In tabel 2.6 treft u een overzicht aan van criteria die gebruikt worden bij de beoordeling van de duurzaamheidsprestaties van bedrijven.
Vergelijk deze criteria met die van GRI-indicatoren. Wat zijn de overeenkomsten en de verschillen tussen beide?

10

Op de DJSI-website (www.sustainability-indexes.com) kunt u een publicatie getiteld *DJSI-World Guidebook 20xx* downloaden. In de publicatie staat onder andere beschreven hoe de selectie van bedrijven plaatsvindt. Vergelijk de procedure met het model dat beschreven is in figuur 2.3. Is er in het geval van de DJSI sprake van een financieel of een duurzaamheidsfilter? Met andere woorden wordt uit een pool van goed presterende presterende bedrijven op het gebied van MVO de best financieel presterende geselecteerd, of andersom? Wat heeft uw voorkeur? Motiveer uw antwoord.

- 11 Waarom is het voor bedrijven belangrijk opgenomen worden in of deel uit te maken van de DJSI?
- 12 Welke Nederlandse bedrijven maken deel uit van de DJSI?
- 13 Bedrijven moeten jaarlijks openheid van zaken geven over de financiële prestaties. Geef uw reactie op de volgende stelling: bedrijven moeten *verplicht* worden inzicht te geven in hun financiële en niet-financiële prestaties.
- 14 Wat is na analyse van de Transparantiebenchmark, de GRI-richtlijnen en de criteria die SAM gebruikt voor de samenstelling van de DJSI uw conclusie ten aanzien van de invulling van het begrip maatschappelijk verantwoord of duurzaam ondernemen? Is er sprake van eenduidigheid of juist niet? Motiveer uw antwoord.